

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Deres ref.
14/4955

Vår ref.
15/3 - EME

Dato
5.1.2015

Høring - forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev 22.10.2014 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

Vi er enige i Kunnskapsdepartementets vurdering på side 34-38 i høringsnotatet av at den nye utformingen av KRLE-faget antagelig vil oppfylle Norges menneskerettslige forpliktelser. I likhet med Kunnskapsdepartementet tar vi her i betraktning de faktorene som ble vektlagt av Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i storkammerdommen mot Norge 29. juni 2007 (*Folgerø m.fl. mot Norge*) og av FN's Menneskerettighetskomité i klagesak nr. 1155/2003 (*Leirvåg m.fl.*).

I denne sammenheng er det av særlig betydning at fritaksmulighetene, jf. opplæringslova § 2-3 a, er annerledes i dag enn den begrensede adgangen til fritak fra det tidligere KRL-faget. I tillegg er både formålsparagrafen i opplæringslova, jf. lovens § 1-1, og Grunnloven § 2 endret. Den tidligere utformingen av disse bestemmelsene ble vektlagt av EMD og FN's menneskerettskomité i henholdsvis *Folgerø m.fl.* og *Leirvåg m.fl.*, og bidro til disse organenes konklusjon om at det forelå konvensjonsbrudd.

Dersom den planlagte endringen av RLE-faget til KRLE likevel skulle føre til at nye klagesaker blir brakt inn for EMD eller FN's menneskerettskomité, vil det kunne få betydning hvor grundig forholdet til menneskerettighetene er vurdert i forarbeidene til endringsloven.

Det er foretatt en grundig vurdering på side 34-37 i høringsnotatet av forholdet til

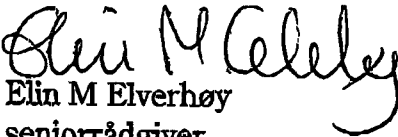
tilleggsprotokoll 1, artikkel 2 i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Det er også gitt en analyse av forholdet mellom den planlagte lovendringen og de momenter som ble vektlagt av EMD i *Følgerø m.fl.* Omtalen av forholdet til artikkel 18 nr. 4 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) på side 37 i høringsnotatet er derimot nokså knapp, og det samme gjelder omtalen av FNs menneskerettskomités uttalelse i *Leirvåg m.fl.* Vi er enige i at det neppe er nødvendig å gi dette en like stor plass som forholdet til EMK, blant annet fordi mange av de samme momentene vil ha betydning for vurderingen etter SP artikkel 18 nr. 4. Vi anbefaler likevel å ta inn en noe mer omfattende omtale av *Leirvåg m.fl.* og SP artikkel 18 nr. 4 i proposisjonen.

Dersom en ny klagesak mot Norge skulle bli behandlet av EMD eller FNs menneskerettskomité, vil det sannsynligvis bli foretatt en konkret vurdering av hvordan opplæringen i KRLE-faget skjer, og hvordan fritaksordningen blir praktisert. Fritaksbestemmelsen i opplæringslova § 2-3 a er kort omtalt på side 36 i høringsnotatet. Det heter der at «både utformingen og implementeringen av dagens fritaksbestemmelse [...] utgjør et selvstendig vern for foreldrenes konvensjonsbestemte rettigheter».

De begrensede fritaksmulighetene fra det tidligere KRL-faget var et sentralt tema både i *Følgerø m.fl.* og i *Leirvåg m.fl.* Vi mener derfor at det vil være hensiktsmessig å gi en noe mer inngående beskrivelse i proposisjonen av hvilke føringer opplæringslova § 2-3 a gir for adgangen til fritak fra KRLE-faget.

Med vennlig hilsen

Harald Aass
fagdirektør

Elin M Elverhøy
seniorrådgiver